

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 7Ssk/109/2022
Identifikačné číslo spisu: 5019200755
Dátum vydania rozhodnutia: 14. júla 2023
Meno a priezvisko: Mgr. Michal Novotný
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:5019200755.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom zo sudcov: Michal Novotný (sudca spravodajca) ako predseda senátu a JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Jana Martinčeková ako členky senátu vo veci žalobcu: S. F., A. X. E. XXXX, D. X/XX, O., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutí zo 17. septembra 2019, č. 62251-2/2019-BA a 62250-2/2019-BA, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 1 Sa 40/2019-173 z 9. februára 2022 takto

rozhodol:

- I. Kasačná sťažnosť žalobcu sa zamietá.
- II. Účastníkom sa nepriznáva nárok na náhradu trov kasačného konania.

Odôvodnenie

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovanej vyplýva, že žalobca bol v rokoch 1996 až 2003 zamestnancom zamestnávateľa Stavindustria Liptovský Mikuláš, a.s., ako stavbyvedúci. Dňa 28. júna 2002 o 10:25 hod bol ako vodič motorového vozidla zamestnávateľa účastníkom dopravnej nehody, ktorá viedla k poškodeniu jeho zdravia. Okresný dopravný inšpektorát Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach II však rozhodnutím z 11. septembra 2002 uznal žalobcu vinným z priestupku proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávke, keďže uvedenú nehodu spôsobil tým, že pri odbočovaní nedal prednosť v jazde vozidlu, ktoré šlo po hlavnej ceste. Na tomto rozhodnutí je vyznačená právoplatnosť hneď 11. septembrom 2002, pretože podľa zápisnice o prejednaní priestupku sa žalobca vzdal odvolania aj práva na doručenie písomného vyhotovenia rozhodnutia. Návrh žalobcu na obnovu priestupkového konania právoplatne zamietlo Krajského riaditeľstvo Policajného zboru v Košiciach rozhodnutím z 15. apríla 2003, ktoré bolo potvrdené rozsudkami Okresného súdu Košice I č. k. 25 S 3/2003-49 z 27. júla 2005 a Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 So 2/2006-106 z 23. mája 2007. Pretože žalobca mal naďalej podozrenie, že jeho podpis na zápisnici o prejednaní priestupku

niekto sfaľoval, podával v tomto smere trestné oznámenia a ďalšie návrhy na obnovu konania (právoplatne zamietnuté rozhodnutiami krajského riaditeľstva).

2. Na základe toho zamestnávateľ žalobcu odmietol svoju zodpovednosť na škodu spôsobenú žalobcovi uvedenou dopravnou nehodou, hoci bola pracovným úrazom. Žalobca sa tak žalobou podanou na Okresný súd Liptovský Mikuláš ešte v roku 2005 domáhal od neho (okrem iného) náhrady straty na zárobku, náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia a náhrady účelne vynaložených liečebných nákladov. Okresný súd uznesením č. k. 5 C 188/2005-82 zo 6. novembra 2007 konanie o týchto nárokoch právoplatne zastavil a vec postúpil žalovanej s odkazom na prechodné ustanovenia § 259, 260 a 272 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Žalobca následne ešte aj sám uplatnil tieto nároky u žalovanej žiadosťou z 30. marca 2009. Okrem toho ešte v roku 2008 podal na Okresný súd Košice I ďalšiu osobitnú žalobu o určenie, že zamestnávateľ zodpovedá žalobcovi za škodu, ktorá vznikla pri pracovnom úraze - dopravnej nehode 28. júna 2002. Tento okresný súd rozsudkom č. k. 39 C 206/2008-654 z 26. novembra 2015 jeho žalobu zamietol. Na odôvodnenie okrem iného poukázal na ustanovenie § 196 ods. 1 písm. a) Zákonníka práce, podľa ktorého sa zamestnávateľ zbaví zodpovednosti celkom, ak preukáže, že jedinou príčinou škody bola skutočnosť, že zamestnanec zavinene porušil právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Za také predpisy súd považoval aj pravidlá cestnej premávky a to, že ich žalobca pri dopravnej nehode 28. júna 2002 porušil, mal preukázané rozhodnutím okresného dopravného inšpektorátu z 11. septembra 2002, ktoré bolo právoplatné a musel z neho vychádzať. Zamestnávateľ tak podľa okresného súdu nemohol niesť zodpovednosť za škody, ktoré žalobcovi vznikli pri tomto pracovnom úraze. Tento rozsudok potvrdil Krajský súd v Košiciach svojím rozsudkom sp. zn. 3 Co 207/2016 z 22. júna 2017, čím oba rozsudky nadobudli právoplatnosť.

3. Nato pobočka žalovanej v Liptovskom Mikuláši dvoma rozhodnutiami z 10. júna 2019 vyslovila, že žalobca nemá nárok na náhradu za bolesť (č. 1857-14/2019-LM) ani na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia (č. 1857-15/2019-LM). V takmer zhodných odôvodneniach uviedla, že právoplatným rozsudkom č. k. 39 C 206/2008-654 sa zamestnávateľ zbavil zodpovednosti za pracovný úraz z 28. júna 2002. To podľa § 110 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. znamenalo, že žalobca nemal nárok ani na náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 99 cit. zákona. Žalobca v odvolaniach proti týmto rozhodnutiam podrobne rozpisoval, ako podľa neho zamestnávateľ porušoval pracovnoprávne predpisy a prečo mal zodpovedať za tento pracovný úraz. Tu preskúmanými rozhodnutiami č. 62250-2/2019-BA (sťaženie spoločenského uplatnenia) a č. 62251-2/2019-BA (bolesť) ústredie žalovanej nevyhovelo podaným odvolaniam, len formulačne doplnilo výrok prvostupňových rozhodnutí. Zhodne s názorom pobočky odkázalo na § 110 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. a na právoplatné rozhodnutie súdu, ktoré v súlade s § 196 ods. 1 Zákonníka práce zbavilo zamestnávateľa zodpovednosti za pracovný úraz. Tieto rozsudky žalovaná podľa svojho názoru nemôže preskúmať. Navyše sa v nich súdy vyrovnali aj s jednotlivými námietkami žalobcu ohľadom nedodržiavania pracovnoprávnych predpisov zamestnávateľom.

4. Správnu žalobu, ktorú žalobca podal proti týmto rozhodnutiam žalovanej, správny súd zamietol tu napadnutým rozsudkom č. k. 1 Sa 40/2019-173. Na stručné odôvodnenie zdôraznil, že námietky žalobcu proti zákonnosti prejednávania priestupku v roku 2002 a rozhodnutia okresného dopravného inšpektorátu z 11. septembra 2002 už boli preskúmané súdmi a ich rozhodnutia sú právoplatné. Miera zodpovednosti zamestnávateľa za pracovný úraz bola takisto určená právoplatným rozsudkom civilného súdu, ten je právoplatný, pre žalovanú bol záväzný a tá ho aplikovala v súlade s § 110 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. Argumentácia žalobcu, ktorá smeruje proti záverom týchto rozsudkov, je tak v tu prerokovanej veci nepodstatná a inú argumentáciu žalobca nepredniesol.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenia k nej

5. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalobca domáha zrušenia tohto rozsudku, ako aj zrušenia rozhodnutí žalovanej. Žalobca vytkol správne súdu, že bral do úvahy len rozhodnutia orgánov verejnej správy, stanovisko zamestnávateľa a rozhodnutia súdov a nezaoberal sa jeho argumentami. V ďalšom texte kasačnej sťažnosti žalobca znova opakuje svoje doterajšie námietky proti postupu odškodňovacej komisie zamestnávateľa, proti zákonnosti prejednávania priestupku (vrátane konaní o obnovu priestupkového konania) a proti následnému súdne konaniu o preskúmanie rozhodnutia o priestupku, ako aj proti súdne konaniu o určenie zodpovednosti zamestnávateľa za pracovný úraz a proti záverom rozsudkov okresného a krajského súdu.

6. Žalovaná navrhla zamietnuť kasačnú sťažnosť. Zopakovala, že okresný súd právoplatným rozsudkom ustálil, že zamestnávateľ žalobcu nenesie zodpovednosť za pracovný úraz 28. júna 2002, čo podľa § 110 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. znamenalo, že žalobcovi nevznikol nárok na úrazové dávky.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

7. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) bez ohľadu na uplatnené sťažnostné body (§ 453 ods. 2 v spojení s § 203 ods. 2 SSP).

8. Predmetom konania v prerokúvanej veci bol nárok žalobcu na náhradu za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorý mu mal vzniknúť z pracovného úrazu 28. júna 2002. Podľa § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. platí, že v konaniach o týchto nárokoch (s výnimkami upravenými najmä v § 272 cit. zák.), ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003. Podľa judikatúry však citované ustanovenie treba vykladať v súvislosti s § 260 cit. zák. tak, že o týchto nárokoch rozhoduje žalovaná, ak si ich žalobca uplatnil po 31. decembri 2003 (porov. v tomto smere napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 253/2004, Zo súdnej praxe č. 26/2006, alebo sp. zn. 4 Cdo 23/2016). Hoci sa teda pracovný úraz žalobcu stal ešte pred 31. decembrom 2003, na základe citovaných ustanovení o ňom správne rozhodovala žalovaná, ktorej bola vec napokon postúpená okresným súdom po zastavení konania o žalobe žalobcu. Nároky vzniknuté do 31. decembra 2003 sa však podľa citovaných ustanovení posudzujú podľa Zákonníka práce č. 311/2001 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2003.

9. Podľa § 198 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce v citovanom znení zamestnanec, ktorý (okrem iného) utrpel pracovný úraz, má nárok v rozsahu, v ktorom zamestnávateľ zodpovedá za škodu, na poskytnutie náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia podľa vtedy účinného § 203 Zákonníka práce. Podľa už cit. § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. musela aj žalovaná pri posudzovaní týchto nárokov postupovať podľa uvedeného ustanovenia, pretože žalobcove nároky by boli vznikli pred 1. januárom 2004. Z predvetia cit. § 198 ods. 1 Zák. práce je tak celkom zrejmé, že nárok žalobcu na bolestné a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia mu patril len v rozsahu, v akom zamestnávateľ zodpovedal za pracovný úraz. Žalovaná tak nemohla žalobcovi priznať viac, než na čo by bol mal nárok voči zamestnávateľovi. Pokiaľ sa teda zamestnávateľ žalobcu celkom zbavil svojej zodpovednosti za pracovný úraz, nemal voči nemu žalobca žiadne nároky, a preto mu takýto nárok nemohla priznať ani žalovaná. Obsahovo rovnaká norma je vyjadrená aj v ustanovení § 110 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., podľa ktorého nárok na úrazové dávky nevzniká, ak sa zamestnávateľ celkom zbavil zodpovednosti za pracovný úraz (s odkazom na § 196 ods. 1 Zák. práce).

10. Rozhodovanie organizačných zložiek žalovanej o nároku na úrazovú dávku je podľa § 172 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. predmetom dávkového konania, ktoré je upravené v § 172 až 223a cit. zák. Podľa § 198 ods. 1 cit. zák. platí, že ak sa v konaní vyskytne otázka, o ktorej už právoplatne rozhodol iný príslušný orgán, je organizačná zložka takýmto rozhodnutím viazaná. Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že jednou z predbežných otázok, ktorá sa môže vyskytnúť pri posudzovaní nároku na úrazové dávky, resp. nároku na náhradu škody podľa Zákonníka práce účinného do 31. decembra 2003, je aj otázka, či sa zamestnávateľ zbavil zodpovednosti za pracovný úraz a v akom rozsahu. Na tomto mieste nie je potrebné riešiť, či si žalovaná môže alebo nemôže o takejto otázke urobiť úsudok, pretože táto otázka bola počas konania právoplatne vyriešená rozsudkami súdov v civilnom spore. Zo zisteného skutkového stavu totiž vyplýva, že rozsudkom č. k. 39 C 206/2008-654 bola právoplatne zamietnutá žaloba žalobcu, ktorou sa domáhal práve určenia, že zamestnávateľ zodpovedá za pracovný úraz. Z rozsudku je zrejmé, že súd žalobu zamietol z vecného dôvodu, a to práve preto, že považoval za splnené podmienky § 196 ods. 1 písm. a) Zákonníka práce na to, aby sa zamestnávateľ zbavil zodpovednosti.

11. Podľa § 228 ods. 1 Civilného sporového poriadku je výrok rozsudku záväzný aj pre strany. Podľa § 230 CSP zasa platí, že ak sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova. Len čo teda rozsudok súdu nadobudol právoplatnosť, je vec, ktorou sa ním rozhodlo, právoplatne rozhodnutá, jej riešenie je pre strany konania záväzné a nie je možné ju medzi tými istými stranami (a ich právnymi nástupcami) prejednávať a rozhodovať nanovo. Prekážku právoplatne rozhodnutej veci v tomto zmysle zakladá aj rozsudok, ktorým bola zamietnutá žaloba o určenie určitého právneho vzťahu z

vecných dôvodov, teda nie z procesných dôvodov (v tomto zmysle napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Cdo 12/2020, judikát R 139/2014, ale tiež uznesenie sp. zn. 1 Cdo 44/2010, judikát R 40/2013; porov. zároveň k otázke zamietnutia určovacej žaloby len z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu uznesenie sp. zn. 2 Cdo 105/2003, Zo súdnej praxe 19/2004). Ako už bolo uvedené, v tu prerokúvanej veci okresný súd zamietol žalobu žalobcu o určenie zodpovednosti zamestnávateľa nie kvôli nedostatku naliehavého právneho záujmu, ale z vecných dôvodov, keď dospel k záveru, že zamestnávateľ za pracovný úraz nezodpovedá. Jeho rozsudok tak v tomto rozsahu vytvára prekážku rozhodnutej veci, čo znamená, že sa ním o tejto otázke právoplatne rozhodlo.

12. Právoplatné rozhodnutie okresného súdu o tejto otázke podľa cit. § 198 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. viazalo aj žalovanú v tu prerokúvanej veci. Tá tak podľa citovaného ustanovenia pri rozhodovaní o nárokoch žalobcu musela vychádzať z toho, že jeho zamestnávateľ sa úspešne zbavil svojej zodpovednosti za pracovný úraz žalobcu 28. júna 2002 a svoje rozhodnutie musela založiť na tomto závere. Zbavenie sa zodpovednosti však podľa § 198 ods. 1 Zákonníka práce účinného do 31. decembra 2003, ale aj podľa § 110 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. nevyhnutne viedlo k tomu, že žalobcovi nevznikol nárok na bolestné, ani náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia. Žalobca vo svojej správnej žalobe, ale aj v kasačnej sťažnosti celkom opomína túto viazanosť žalovanej právoplatným rozsudkom súdu. Viazanosť v tomto zmysle znamená, že žalovaná nemohla otázku zodpovednosti zamestnávateľa za pracovný úraz riešiť inak než ju vyriešil súd v právoplatnom rozsudku. Preto ani žalovaná, ale ani správny súd nemohli vykonávať dokazovanie na jej riešenie, ale ani na dokazovanie, či bola alebo nebola vyriešená správne. Z týchto dôvodov v tu prerokúvanej veci nemajú žiadne miesto polemiky žalobcu ohľadom správnosti priestupkového konania, správnosti postupu zamestnávateľa alebo správnosti skutkových zistení okresného súdu. Ak teda žalobca vytýka žalovanej a správneho súdu, že prihliadali len na tento rozsudok a nezaoberali sa celou vecou nanovo, vytýka im postup, ktorý zodpovedal zákonu.

IV.

Záver

13. Zo všetkých uvedených dôvodov tak kasačný súd dospel k záveru, že preskúvané rozhodnutie žalovanej je správne, a tak je správny aj rozsudok správneho súdu, ktorý správnu žalobu žalobcu zamietol. Jeho kasačná sťažnosť tak nie dôvodná, a preto ju kasačný súd podľa § 461 SSP rozsudkom (§ 457 ods. 1 SSP) takisto zamietol.

14. O trovách bolo rozhodnuté podľa § 167 a 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, keď žalobca vo veci úspech nemal a žalovaná ho síce mala, kasačný súd však nezistil dôvody, aby sa jej priznal nárok na náhradu trov.

15. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

